

Навчальний модуль

Методика професійно-теоретичної підготовки фахівців

- **Тема. Форми та методи професійно-теоретичної підготовки**

Форми організації навчання

- **Фронтально-групова.**

Педагог керує одночасно всіма учнями. Мета завдання єдина для всіх учнів групи.

- **Бригадно-групова** (бригадно-ланкова, малі групи, парна).

Формуються невеликі групи учнів для виконання навчальних завдань. Кожна група має специфічну навчальну (навчально-виробничу) мету.

- **Індивідуальна.**

Самостійне виконання навчального завдання на рівні навчальних можливостей (темп роботи, рівень підготовки).

Методи навчання

Метод навчання – спосіб впорядкованої взаємопов'язаної діяльності педагога і учнів, направлений на рішення задач навчання, виховання і розвитку учнів в процесі навчання.

Класифікація методів навчання – це їх система, впорядкована за певними ознаками.

Метод навчання є складним педагогічним явищем, в якому поєднані гносеологічний, логіко-змістовний, психологічний, педагогічний аспекти.

В наш час відомі десятки класифікацій методів навчання.

Класифікація методів навчання за Ю.К. Бабанським

1. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності

Методи організації навчально-пізнавальної діяльності

за джерелом знань

- **Словесні**
- **Наочні**
- **Практичні**
- **Інформаційно-комунікаційні**

за рівнем пізнавальної діяльності

- **Репродуктивні**
- **Проблемно-пошукові**

за логікою викладання та сприйняття навчального матеріалу

- **Індуктивні**
- **Дедуктивні**

за управлінням пізнавальною діяльністю

- **Робота під керівництвом викладача**
- **Самостійна робота**

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

Методи стимулювання і мотивації інтересу до навчання:

- створення ситуації новизни навчального матеріалу;
- опора на життєвий досвід учнів;
- створення відчуття успіху в навчанні.

Методи стимулювання і мотивації обов'язку та відповідальності в навчанні:

- переконання в значущості навчання;
- пред'явлення вимог;
- заохочення і покарання.

Методи контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності

- Методи усного контролю і самоконтролю
- Методи письмового контролю і самоконтролю
- Методи лабораторно-практичного контролю і самоконтролю

Класифікація методів по типу пізнавальної діяльності

І.Я. Лернер, М.Н. Скаткін

- **Пояснювально-ілюстративний
(інформаційно-рецептивний)**

Педагог організовує сприймання та усвідомлення учнями інформації, а учні здійснюють сприйняття (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її.

- **Репродуктивний**

Педагог видає завдання, в процесі виконання якого учні набувають умінь застосовувати знання за зразком.

- **Проблемне викладання**

Педагог формулює проблему і вирішує її, учні стежать за ходом його розміркувань (учням подається своєрідний еталон творчого мислення).

- **Частково-пошуковий (евристичний)**

Педагог формулює проблему, поетапне вирішення якої виконують учні під його керівництвом.

- **Дослідницький**

Педагог ставить перед учнями проблему, і ті її вирішують самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Проблемне навчання передбачає послідовне і цілеспрямоване висунення перед учнями пізнавальних задач, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання.

Ситуація пізнавального утруднення, що залучає учнів до самостійного пізнання елементів нової теми, називається **проблемною ситуацією**.

Педагогу не слід довільно або штучно конструювати проблемну ситуацію. Предмет, що вивчається, містить достатню кількість задач. Але наявність теоретичних і експериментальних задач само по собі не робить навчання проблемним.

Задача стає пізнавальною проблемою, якщо вона відповідає наступним вимогам:

- представляє пізнавальні утруднення для учнів, тобто вимагає роздумів над проблемою, що вивчається;
- викликає пізнавальний інтерес;
- спирається на попередній досвід і знання.

Типи проблемних ситуацій залежно від інформаційно-пізнавальних суперечностей:

1. Усвідомлення учнями недостатності попередніх знань для пояснення нового факту.
2. Зіткнення учнів з необхідністю використання раніше засвоєних знань в нових практичних умовах.
3. Суперечливість між теоретично та принципово можливим правильним шляхом рішення задачі і практичною нездійсненністю та недоцільністю цього способу.
4. Невідповідність між практично досягнутим результатом виконання навчального завдання і відсутністю знань у учнів для його теоретичного обґрунтування.

РІВНІ ПРОБЛЕМНОСТІ

1 рівень. Педагог сам створює проблемну ситуацію і розв'язує її, але привчає учнів до пошуку і висунення гіпотез, показує шляхи і способи рішення проблеми.

Найбільш ефективний при низькому рівні підготовки учнів.

2 рівень. Проблему організовує педагог, але її розв'язання відбувається під час спільної роботи учнів і педагога.

Використовується при середньому рівні підготовки учнів.

3 рівень. Педагог створює проблему, а учні самостійно її розв'язують. Педагог у разі необхідності надає їм допомогу.

4 рівень. Педагог не створює проблему в «готовому вигляді». Навчальний матеріал подається таким чином, що учні самі виявляють проблемну ситуацію і розв'язують її.

3 і 4 рівні проблемності ефективні при високому рівні знань учнів

ОСОБЛИВО ЕФЕКТИВНО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В НАСТУПНИХ ВИПАДКАХ:

- зміст навчального матеріалу спрямований на формування понять, знань про закони і теорії у відповідній області науки, тобто зміст матеріалу має переважно теоретичний характер;
- зміст навчального матеріалу не є принципово новим, а логічним продовженням вже вивченого, на базі якого учні можуть зробити самостійні кроки в пошуку нових знань;
- коли зміст є доступним для самостійного опанування учнями.

НЕДОЛІКИ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ:

- надмірні витрати часу на вивчення навчального матеріалу;
- недостатня ефективність при розв'язанні задач з формування практичних умінь і навичок;
- слабка ефективність при засвоєнні принципово нових розділів навчального матеріалу або складних тем, коли самостійний пошук виявляється недоступним для учнів.